

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum cognitio angeli sufficienter per matutinam, vel vespertinam
distinguatur uel diuidatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

modo cognoscant angeli res factas & factas: tñ alio mō cognoscūt angeli res factas p verbū, alio mō res factas per propriā naturā secundū similitudinem eius. quam pangs se habent & secundū hoc matutina cognitio a vespertina distinguitur.

Ad III. Dicendum, quod quamuis res expressus represententur in verbo quam in formis intellectus angelici: tamen forma intellectus angelici sunt magis rebus proportionata: & quasi eis adequata: & ideo ista cognitio dicitur esse rerum in propria natura & non prima.

Ad IIII. Dicendum, quod sicut vna tota scientia, comprehendit sub se diversas scientias particulares, quibus conclusiones diversae cognoscuntur, ita etiam ipsa vna cognitio angeli quae est quasi quoddam forum comprehendit sub se cognitionem matutinam & vespertinam quasi partes, sicut mane & vespere sunt partes diei temporalis.

Ad V. Dicendum, quod non oportet quantum ad omnia spiritalia corporalibus similia esse. non igitur cognitio rerum in verbo propter hoc dicitur matutina; quia in aliquam maiorem cognitionem crescat: sed quia ad aliquam cognitionem inferiorem terminatur, ut dictum est.

Ad VI. Dicendum, quod cognitio matutina precedit vespertinam ordine naturae respectu vniuersi, & eiusdem rei: sed respectu diversarum rerum vespertina cognitio prioris intelligitur esse prior cognitione matutina posterioris, prout in cognitione attenditur ordo respectu rerum cognitarum.

Et ideo Genesius vespere antemane ponit hac necessitate, quia opus primae diei est lux, quam Aug. inteligit spirituales naturas, quae illuminantur per cognitionem ad verbum. Angelus autem seipsum primo in seipso cognouit naturali cognitione, & in se cognito non in seipso permansit, quasi seipso finiens & in se finem ponens, sic enim factus est, ut angeli qui peccauerunt: sed cognitionem suam in Dei laudem retulit; & sic ex sui contemplatione conuersus est in verbi contemplationem, in quo est mane sequentis diei, sicut in verbo accepit cognitionem sequentis creaturae, sicut in verbi contemplationem videmus in tempore continuo, quod idem nunc est duorum temporum, prout est finis praeteriti & principium futuri: ita matutina cognitio secundae diei est prima diei terminus, & secundae diei initium: & sic deinceps vsque ad diem septimum.

Ad VII. Dicendum, quod non est eadem cognitio artificialis secundum quod cognoscitur ex forma artis, & secundum quod cognoscitur ex forma facta. Prima enim cognitio est vniuersalis: secundae autem potest esse etiam particularis, secundum quod intuetur aliquam domum factam. Et praeterea non est simile omnino: Ars enim creata magis est proportionata, & adaequata rebus artificialibus, quam ars increata rebus creatis.

Ad VIII. Dicendum, quod angelus in principio suae creationis non fuit beatus, nec per essentiam Verbum vidit, unde nec cognitionem matutinam habuit: sed primo habuit vespertinam, & ex vespertina profecit in matutinam, vñ signanter primus dies mane non debuit habuisse, sed primo vespere, quod vespere transiit in mane: quia lux illa spiritualis quae primo die facta est, substantia angelica statim facta seipsum cognouit, quod fuit cognitionis vespertinae & hanc cognitionem retulit ad laudem verbi, in quo facta est ei cognitio matutina. Et propter hoc dicitur Genes. I. Factum est vespere & mane &c.

Ad IX. Dicendum, quod cum cognitio vespertina

A a matutina distinguitur ex parte medij cognitionis, & non ex parte rei cognita: cognitio creatoris per creaturam est vespertina: sicut econtrario cognitio creaturae per creatorem est matutina. Unde quantum ad hoc ratio recte procedit.

Ad X. Dicendum, quod mens fortis rebus diuinis intenta dicitur aliorum obliuisci, non quidem quantum ad scientiam: sed quantum ad rerum estimationem: quia illa quae nobis in creaturis maxima videbantur, diuina celsitudine considerata minima iudicamus.

Ad XI. Dicendum, quod cognitio rerum in verbo est perfectior, quam cognitio earum in propria natura in quantum uerbum clarius representat unamquamque rem quam creata species. Res autem esse verius in seipsis quam in verbo, potest intelligi dupliciter. Vno modo, ut habeant nobilius esse in se, quam esse quod habent in verbo quod falsum est: quia in seipsis habent esse creatum, in verbo autem increatum: & ita esse quod habent in seipsis est secundum quid respectu illius, quod habent in verbo. Alio modo ut res sit perfectius haec in seipsa, quam in verbo, & hoc quodammodo verum est. res enim in seipsa materialis est: quod est de ratione quae rōdā rerū, in verbo autem materialis non est: sed sibi similitudine habens, quantum ad formam & materiam. Et in quibus hinc hoc, quod est talis res in verbo, sit in quibus perfectius cognoscitur per uerbum, quam per seipsam etiam in quantum est talis: quia perfectius representatur etiam propria rei rō in verbo, quam in seipsa, quamuis secundum propriam rationem existendi sic, verius sit in seipsa. Cognitio autem sequitur formae representationem, unde res cum non sit in anima, nisi secundum quid per suam similitudinem, simpliciter tamen cognoscitur.

Ad XII. Dicendum, quod ipse Deus est proprius & immediata causa uniuscuiusque rei, & quodammodo magis intima cuiusque, quam ipsum sit intimum sibi, ut Augustinus dicit.

Ad XIII. Dicendum, quod formae non transfunduntur in res: sed econuerso a uerbo transfunduntur in res, unde non est simile de cognitione rerum in speculo & in uerbo.

ARTICVLVS XVII. Vtrum angelica cognitio sufficienter diuidatur per matutinam & vespertinam.

DECI MOSEPTIMO queritur, vtrum cognitio angelica sufficienter per matutinam & vespertinam distinguitur. Et videtur quod non, ut epim dicit Au. 2. super Gen. ad litteram. Cognitio vespertina est, quia res cognoscitur in seipsa, matutina uero, cum refertur in laudem creatoris: & sic cognitio matutina videtur a vespertina distingui per relatum & non relatum: sed praeter cognitionem creaturam in seipsa relatum ad uerbum & non relatum, est accipere aliam creaturam cognitionem magis differētem ab eis, quam differat aliqua istarum ab alia, scilicet cognitionem creaturarum in uerbo. ergo matutina & vespertina cognitio, non sufficienter diuidunt cognitionem angelicam.

¶ 2 Prae. Au. 2. super Gen. ad litteram ponit triplex esse creaturam, vnum quod habet in verbo, aliud quod habet in propria natura tantum, tertium quod habet in mente angelica: sed penes primum esse, & sicut accipitur cognitio matutina & vespertina. ergo penes tertium, debet accipi tertia eius cognitio. ¶ 3 Prae. Cognitio matutina & vespertina distinguitur per hoc, quod est cognoscere res in verbo, & res in propria natura, & per hoc quod est cognoscere res factas,

Ep. 4. 18. 22. 1. 4. 0. 23. 22. 23. 10. 3.

C. 1. & li. 2. c. 10. 2.

tas, & siēdas: sed hæc possunt quadrupliciter diuersificari. Vno modo, ut dicantur cognoscere res fiendas in uerborum modo factas i uerbo: tertio modo factas in propria natura: quarto modo fiendas in propria natura, quæ quidem uidetur esse inutlis coniugatio: quia in propria natura non cognoscitur aliquid antequam sit. ergo saltem oportet tres esse cognitiones angelicas, & sic insufficienter distinguitur per duas.

¶ 4 Præter. Vespere & mane dicuntur in cognitione angelica, ad similitudinem dici temporalis. sed in die temporaliter mane, & uespere est meridies. ergo & in angelis inter cognitionem matutinam & uespertinam debet poni meridiana.

¶ 5 Præter. Angelus non solum cognoscit creaturas, sed et ipsi creatorē: sed cognitio matutina & uespertina in angelis distinguitur quantum ad cognitionem creaturæ. ergo præter cognitionem matutinam & uespertinam in angelis est assignare tertiam.

¶ 6 Præter. Cognitio matutina & uespertina prinēt ad cognitionē gratiæ: alias angeli mali haberent cognitionem matutinam & uespertinam, quod non uis esse uerum, cum in demonibus non sit dies, uespere autem & mane sint dici partes. ergo cum cognitio naturalis sit in angelis præter gratiam, uideatur, quod sit in eis ponere tertiam cognitionem.

SED CONTRA, cognitio matutina & uespertina distinguuntur per creatum & increatum: sed inter hæc nihil est medium. ergo nec inter cognitionem matutinam & uespertinam.

RESPON. Dicendum, quod de cognitione matutina & uespertina dupliciter loqui possumus. Vno modo quantum ad id, quod cognitionis est, & sic inter utrumque nihil cadit medium. Cognitio enim matutina a uespertina distinguitur, ut supra dictum est, per medium cognoscendi: quod quidem si creatum est, facit cognitionem uespertinam quocumque modo: si autem increatum, facit cognitionem matutinam: non potest autem aliquid esse medium inter creatum & increatum. Si autem consideret quantum ad rationem matutini & uespertini, sic cadit inter ea aliquod medium duplici ratione. primo, quia mane & uespere sunt partes diei, dies autem est in angelis per illustrationē gratiæ sicut

Ar. præced.

II. 4. sup Ge. ad littera ca. 22. & 23. 20. 3.

Aug. ubi non se extendunt ultra cognitionem gratuitam bonorum angelorum, & sic naturalis cognitio est præter has duas. Secundo, quia uespere inquit huiusmodi, terminatur ad mane, & mane ad uespere. unde cognitio rerum in propria natura, non quælibet potest dici uespertina, sed illa tantum quæ refertur in laudem creatoris: sic enim uespere redit ad mane. & sic cognitio demonum, quæ habent de rebus, nec est matutina, nec uespertina, sed solummodo cognitio gratuita, quæ est in angelis beatis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod cognitio rerum in propria natura semper est uespertina, nec relatio eius ad cognitionem i uerbo facit eam matutinam, sed facit eam terminari ad matutinam. Non ergo dicitur, quod angelus cognitionem matutinam habeat, quia cognitionem rerum in propria natura ad uerbum referat, quasi ipsa cognitio relata sit cognitio matutina: sed quia ex hoc quod refertur, meretur cognitionem matutinam accipere.

AD II. dicendum, quod illa procederet si cognitio matutina, & uespertina distinguerentur ex parte rei cognite, sic. nec est triplex cognitio, secundum triplex esse cognoscibile de rebus. Cuius autem cognitio matutina distinguitur a uespertina penes medium cognoscē

di, quod est creatum uel increatum, per utrumlibet istorum medium quod dicitur illi esse cognoscitur: & sic non oportet tertiam cognitionem ponere.

AD III. Dicendum, quod omnis cognitio que est in uerbo, uocatur cognitio matutina, siue sit res iam facta, siue non sit facta: quia talis cognitio est conformis diuinae cognitioni, quæ cognoscit omnia simpliciter antequam fiat, sicut postquam facta sunt: & tamen omnis cognitio rei in uerbo est rei, ut siende, siue sit res iam facta, siue non, ut siendum non dicat tempus, sed exitum creature a creatore: sicut est cognitio artificii in arte, que est eius secundum suum fieri, quamuis eorum ipsum artificiatum iam sit factum.

AD IIII. Dicendum, quod Aug. notat cognitionem matutinam, quæ est in plena luce, unde continet sub se meridianam, unde quæque notat eam diuinam, quæque autem matutinam. Vel potest dici, quod omnis cognitio intellectus angelici habet tenebras ad illas ex parte cognoscentis. Unde nulla cognitio alicuius intellectus angelici, potest dici meridianam: sed sola cognitio qua Deus cognoscit omnia in seipso.

AD V. Dicendum, quod eadem cognitione uerbum cognoscitur, & res in uerbo. unde eadem cognitio uerbi dicitur matutina. Et hoc patet, quia septima dies quæ significat quietem diei in seipso, habet mane, unde matutina cognitio est factum, quod angelus Deum cognoscit.

AD VI. patet responsio ex dictis.

QVÆSTIO IX.

DE COGNITIONE SCIENTIÆ angelicæ per illuminationem, & loquutionem in septem articulos diuisa.

¶ Primo, querit, Vtrum vnus angelus alium illuminet.

¶ Secundo, Vtrum angelus inferior semper illuminet superiores: uel quandoque a Deo illuminetur.

¶ Tertio, Vtrum vnus angelus, alium illuminando purget eum.

¶ Quarto, Vtrum vnus angelus alius loquatur.

¶ Quinto, Vtrum interiores angeli loquantur.

¶ Sexto, Vtrum requiratur determinata distantia localis ad hoc ut vnus angelus alius loquatur.

¶ Septimo, Vtrum vnus angelus possit alius loquuta quod alij loquutiones eius non percipiant.

¶ Octauo, Vtrum vnus angelus alius loquatur.

¶ Nono, Vtrum vnus angelus alius loquatur.

¶ Decimo, Vtrum vnus angelus alius loquatur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum vnus Angelus alium illuminet.

QVÆSTIO est de Cognitione scientiæ angelicæ. Et primo queritur, vtrum vnus angelus alium illuminet. Et videtur quod non: quia ut dicit Aug. solus Deus potest mentem formare: sed illuminata uel illuminata dam formatio mentis illuminata uel illuminata, ergo solus Deus potest angelum illuminare.

¶ 2 Præter. In angelis non est aliud lumen, nisi gratia & natura: sed lumine nature vnus angelus alium non illuminat, quia vnusquisque habet naturalia sua in mente: et a Deo: similiter nec lumine gratiæ, immo mediate a Deo: est ergo vnus angelus alium non per illuminationem.

¶ 3 Præter. Sicut se habet corpus ad lumen corpale, ita spiritus ad lumen spirituale: sed corpus illuminatur a lumine superexcellenti, non illuminatur a lumine inferiori lumine: sicut aer illuminatur a lumine inferiori lumine: sicut autem luna ergo cum plus excedat spiritum illuminat a luna, ergo cum plus excedat spiritum